

56

PROCES - VERBAL

încheiat azi 13 ianuarie 1971 în ședința de
discutare a proiectului grafic privind secția
de istorie modernă a Muzeului de istorie al
Republicii Socialiste România

Au participat tovarășii: Ion Moraru, vicepreședinte
al C.S.C.A., C.C.Giurescu, președintele comisiei consultative
de specialiști pentru istoria modernă, Vasile Drăguț, directorul
Direcției muzeu din C.S.C.A., Radu Florescu, inspector general
în Direcția muzeu din C.S.C.A., Ion Ardeleanu, directorul Muze-
ului de istorie al R.S.R., Augustin Deac, director adjunct al
Institutului de Studii Istorice și Social Politice de pe lângă
C.C. al P.C.R., Cornelia Bodea, cercetător la Institutul de
istorie "N.Iorga" și colectivul secției de istorie modernă de
la Muzeul de istorie al R.S.R.

Sala : Mișcarea revoluționară din 1821

Tov. Deac propune să fie explicate în scris relațiile
social-economice (prin texte scrise). Socotește concepția
Muzeului ca fiind pozitivist-burgheză. La cauzele mișcării
revoluționare din 1821 nu reies cauzele sociale și naționale
(mai ales cele naționale) din documente. Să fie ilustrată la
cauzele mișcării dependența față de imperiul otoman (documente
legate de tribut, de alte obligații).

Tov. Moraru. Să se întărească expunerea cu noi piese
pentru a se lămurii situația socială, dacă e nevoie. Cere să se
recomande piesele pe care tov. Deac le crede necesare.

Tov. Ardeleanu arată că au fost urmărite două obiec-
tive. Să fie prinse în sală fenomenele epocii și aceste fenomene
să fie ilustrate cu piesele respective. Cere să se arate dacă
în funcție de liste merită toate piesele să fie expuse.

Tov. Deac cere să se reflecte cărei categorii sociale
aparține Tudor Vladimirescu și pe cine reprezintă.

Tov.Giurescă arată că în prima fază Tudor Vladimirescu a fost aliat cu Țerria împotriva turcilor, iar în a doua fază, după dezavuarea țaristă s-a înțeles cu boierii, punând accentul pe revendicări.

Tov.Deac: aceste idei să apară expuse.

Trebuie cuprins răsunetul mișcării în Moldova, Transilvania, Bucovina (tov.prof.Giurescu arată că aceste observații s-au făcut). Din Bucovina să se facă copii după documente originale.

Tov.Bodea propune să se facă xeroxuri după documente din străinătate, dar acestea să fie expuse într-un alt sistem decât materialul original. (Se folosește pe plan internațional un dispozitiv în forma unor file de carte, din foi de plastic dublu, între care se fixează materialul respectiv.)

Tov.Deac propune să fie prezentate urmările economice înaintea celor politice.

Tov.Giurescu arată că obiectivul mișcării a fost politic, de înlăturare a fanarioșilor.

Tov.Deac: să se arate, totuși, mai întâi urmările de ordin economic. În tematică se începe întâi cu caracterul politic al urmărilor și nu cu cel economic, ori această ordine trebuie inversată, chiar dacă urmările economice au fost mai epăsătoare decât înainte.

Tov.Giurescu arată că prevederile Tratatului de la Adrianopol au liberalizat comerțul pe Dunăre și pe Marea Neagră și au impulsionat anumite aspecte economice, dar nu e vorba de o consecință economică a revoluției de la 1821. Propune ca pe panoul central să fie pus un text de Bălcescu sau un extras din memoriile lui Dăscălescu despre mișcarea din 1821. (Acesta din urmă face un portret exact al lui Tudor Vladimirescu).

Tov.Deac propune ca înaintea Tratatului de la Adrianopol să fie puse documente privind dezvoltarea capitalismului în interior (documente despre muncitorii din întreprinderi).

Tov.Giurescu propune ca să se arate și participarea tabacilor din București la mișcarea lui Tudor.

Sala: Țările române în perioada premergătoare revoluției de la 1848.

Tov.Deac propune ca în loc de Principatele române să se folosească termenii de Moldova și Țara Românească. Propune să fie prezentată întâi starea economică și domnitorii la sfârșit. Să fie prezentate concomitent aspectele din Transilvania (proteste ale românilor și aspectele politice).

Să surprindem cu exponate și dezvoltarea incipientă a capitalismului. La industrie emblema de breaslă și alte exponate nu reflectă criza feudalismului. Să surprindem fabrica, muncitorii. Avem multe exponate cu breasla care nu reflectă dezvoltarea capitalismului. I se arată că în tematică sînt prinse aceste elemente dar după cele specifice feudalismului, așa cum au apărut.

Tov.Cornelia Bodea arată că raportul lui Verner din 1838 relatează despre transilvănenii care desfășeau mărfurile în Țările române.

Tov.Morararu: La tematica definitivă să se meargă pe succesiunea logică: economic, social, politic, cultural.

Observație generală: să fie prezentate aspectele concomitent în toate cele trei țări române.

Tov.Cornelia Bodea: să fie pusă petiția episcopilor din Transilvania din 1834, ca aspect politic.

Sala: Dezvoltarea culturii naționale. Pregătirea revoluției de la 1848.

Tov.Deac: nu rezultă locul și importanța personalităților în cultura noastră. Să se facă o gradație a valorilor, a celor din preajma lui 1848 față de cei din anii 1821. Să se arate în ce condiții au apărut tipăriturile în Țările române și că din cauza asupririi în Transilvania au apărut mai puține. Se specifică ideea că munții Carpați n-au fost hotar? Să fie folosit și culuarul. Mai întrebă dacă sînt prinse toate aspectele legate de cultură, (arhitectură, sculptură). Care e conținutul culturii? (burgheză, socialism utopic). Să fie prezentate și naționalitățile. În pregătirea revoluției să se arate ce trebuia să facă ea. Nu sînt cele trei trăsături arătate de Bălcescu (social, național).

Tov. Cornelia Bodea oferă un text din Rosenthal despre cele trei trăsături ale revoluției arătate de Bălcescu.

Tov. Deac: Teodor Diamant să fie pus la cultură și nu la mișcări revoluționare, căci ideea nu a devenit acțiune. (se va reflecta răspindirea ideilor socialismului utopic în toate cele trei țări române). Să se sublinieze rolul ideilor în pregătirea revoluției de la 1848 la presă, să se prezinte conținutul ei. Să fie folosite și ziare ungurești.

Tov. Cornelia Bodea propune ca statutele societății de agricultură din 1836 și a societății Filarmonice să fie puse în expoziție.

Sala: Revoluția de la 1848 în țările române

Tov. Deac: revoluția de la 1848 în cele trei țări să fie prezentată concomitent.

Tov. Bodea: se merge pe desfășurarea cronologică pe fiecare țară.

Tov. Deac : să fie cuprinsă o hartă cu mișcarea revoluționară de la 1848 în Europa. Bălcescu să domine toate personalitățile și să fie urmată o gradăție. Programele revoluției și portretele să fie prezentate toate la un loc. Să fie prezentate acțiunile comune de pregătire a revoluției în toate țările.

Tov. Moraru: revoluția din cele trei țări să fie prezentată unitar - cronologic, în toate țările.

Tov. Ardeleanu: subliniază ideile fundamentale ale discuției; 1) să fie prezentată unitar revoluția de la 1848;

2) toate piesele originale să fie bine puse în valoare

3) personalitățile să fie bine conturate.

Tov. Deac: să fie amintit Karl Marx.

Tov. Bodea: arată că după revoluție D. Brătianu și nu Eliade s-a întâlnit cu Marx.

Tov. Deac: să se facă un capitol special asupra consecințelor revoluției de la 1848. (să reiasă condițiile economice care au pregătit unirea).

Tov. Giurescu: condițiile reies din exponatele care sînt date în tematică.

Sala: Formarea statului național român

Tov. Deac: rolul maselor, forțele sociale să reiasă clar. Ecolul Unirii în teritoriile asuprite să constituie un capitol special.

Sala: Războiul pentru cucerirea independenței de stat a României 1877-1878.

Tov. Deac: problemele să fie tratate în următoarea ordine: situația economică, situația socială, situația politică.

Să rezulte pînă la 1877 că eram încă sub turci (să se arate ce a determinat războiul). Să se arate situația în celelalte provincii asuprite (nu numai în Transilvania ci și în Bucovina, Basarabia, Banat). Să fie puse cuvintele lui Marx: Români visau Dacia.

Să nu fie pusă harta din 1872 ci harta lui Laurian. Inceputul mișcării muncitorești nu este aici la 1878. Să se pună titlul "Mișcarea muncitorească în timpul războiului" sau "Poziția mișcării socialiste față de război".

Tov. Deac prămite să va da documente în care se arată că după Plevna se va ocupa Transilvania (versiune austriacă).

Tov. Deac și Cornelia Bodeaș să se prezinte poziția bucovinenilor față de 1877.

Tov. Deac: să se dea citatul din Engels în care arată că fără români rușii nu ar fi cîștigat.

Tov. Moraru: să se expună mărturiile de pe cîmpurile de luptă din Bulgaria la 1877.

Tov. Giurescu: să se pună o fotografie a mausoleului de la Grivița.

Tov. Deac: să reiasă că dinastia Hohenzolern a fost una din cele mai reacționare.

Sala: Sfîrșitul sec. XIX și începutul sec. XX.

Tov. Deac: să fie un capitol al apariției marii industrii și formarea proletariatului modern. Să fie puse la par-tidele politice și cele muncitorești (întîi cele burgheze). Să fie cuprinse aspecte din toate provinciile asuprite locuite de români (în Bucovina, să fie marcate societățile Concordia și Arboreasa).

.../...

Sala: Răscoala din 1907.

Tov.Deac: să se pună harta întregii României cu centrele răscoalei (fără granițe), sau să se dea hărți mici pe județe. Să se treacă și ecoul în Transilvania. După prezentarea ecoului internațional al răscoalei să fie tratate urmările în aceeași sală.

Sala: România în perioada primului război mondial.
Formarea statului național român unitar.

Tov.Deac: să se dovedească dezvoltarea și stadiul economiei românești în această perioadă, arătând că nu eram imperialiști; rolul monopolurilor străine în economia noastră. Să se prezinte năzuințele românilor din teritoriile asuprite. Să se prezinte locul României în epoca imperialistă. Să fie prinsă situația internațională și caracterul războiului care era imperialist (caracterizarea lui Engels).

Să fie prezentată politica neutralității care a fost națională, a tuturor claselor. Să se dea convenția du Rusia din 1914, apoi declarația de război a României.

Revoluția din octombrie să fie tratată separat căci fără ea nu se putea schimba situația existentă. Să fie cuprinsă în ideea desăvârșirii unității naționale, unirea tuturor provinciilor românești. Să fie prezentate date din însemnările unui diplomat rus din această perioadă.

Tov.Ardeleanu: problemele sălii sînt bine repartizate în spațiu.

Tov.Deac: cultura să fie pusă înainte de războiul din 1914-1918.

Tov.Deac: să fie prezentate hotărârile sașilor și șvabilor în legătură cu unirea, precum și declarația democraților din Arad. De asemenea, să se pună scrisoarea lui Mackensen prin care cere să treacă pe la Alba.

Tov.Drăguț: să fie prezentată harta cu armata română și locul unde se afla în momentul declarației de la Alba Iulia.

Din discuțiile purtate se desprind o serie de observații de caracter general sau de detaliu, privitoare la materialele propuse pentru expunere sau la modul de organizare a acestora. Uneori, părerile exprimate de membrii prezenți la discuție, asupra felului de tratare al aceluiași probleme, nu au coincis.

Ținând seama de cele discutate și de posibilitățile de adaptare și tratare muzeistică a problemelor ridicate, în funcție de materialul specific de muzeu ce urmează a fi prezentat și de spațiul de expunere existent, considerăm că, pentru îmbunătățirea tematicii și a proiectului grafic, sînt necesare următoarele intervenții:

- Revoluția de la 1848 în țările române să fie prezentată în mod unitar, în desfășurarea sa cronologică în toate cele trei țări: mișcarea revoluționară în Moldova, Adunarea națională de la Blaj, Proclamația de la Islaz și mersul revoluției în Țara Românească, continuarea revoluției în Transilvania. În ultima parte a sălii se vor expune urmările revoluției de la 1848 și dezvoltarea țărilor române în preajma Unirii.

- În sala "Formarea statului național român" se va trata ecoul Unirii ca un capitol special, nu prin dispersarea materialelor în funcție de problema concretă reflectată (dubla alegere a lui Al.I.Cuza, realizarea Unirii depline etc.) cum se prezintă acum.

- În sala "Răscoala din 1907" se vor expune și materiale referitoare la ecoul în Transilvania și la urmările răscoalei.

- În sala mare, cu colțane centrale, în care se află expuse două capitole mari "România în perioada primului război mondial" și "Formarea statului național român unitar", problemele vor fi prezentate astfel încît să se contureze ca două lucruri distincte. Totodată, pe primul perete al sălii se va crea capitolul nou propus tratînd stadiul dezvoltării României în perioada antebelică.

Pentru alte situații, unde unii membri ai comisiei au sugerat modificări, propunem să se mențină forma actuală de prezentare, deoarece aceasta ne servește mai bine în înlăntuirea unor probleme și crează posibilitatea înțelegerii în mai bune condiții de către vizitatori. Astfel, instaurarea domniilor pămîntești după revoluția lui Tudor Vladimirescu să rămînă pe locul pe care îl ocupă, deoarece această consecință, deși de ordin politic, este cucerirea esențială după mișcarea din 1821, obținîndu-se în sfîrșit înlăturarea fanarioșilor. Consecințele imediate de ordin economic nu au aceeași greutate.

Considerăm indicată prezentarea aspectelor politice înaintea celor economice încă în două situații:

a) Domniile regulamentare în Moldova și Tara Românească să rămână prezentate imediat după elaborarea Regulamentelor organice și apoi să fie tratată agravarea crizei feudalismului, care ilustrează situația din toate cele trei țări române și care se înlățește mai bine cu sala următoare, unde este prezentată dezvoltarea culturii naționale, de asemenea în cele trei țări române, ca și pregătirea revoluției de la 1848, care este astfel mai clar evidențiată ca o consecință a agravării crizei feudalismului;

b) După abdicarea lui Al.I.Cuza să fie marcată instaurarea în 1866 a dinastiei de Hohenzolern și apoi prezentate celelalte aspecte privind situația țării în anii 1866-1877 până la intrarea României în războiul pentru cucerirea independenței de stat. Astfel vizitatorul va urmări mai ușor ce s-a întâmplat după înlăturarea lui Cuza de către monstruoasa coaliție, iar instaurarea dinastiei de Hohenzollern nu va apărea ca un prelude al intrării României în războiul pentru cucerirea independenței, cum s-ar întâmpla dacă am prezenta-o după problemele economice și sociale, chiar înaintea proclamării independenței.

Ca problemă de ordin general, considerăm că folosirea hărților de epocă este cea mai indicată, în cele apărând hotarele țării așa cum se prezintă ele în perioadele respective. Recurgerea la hărți făcute de noi, acum, în care să fie marcate hotarele (cum s-a propus pentru 1907) și nu ni se pare potrivită din nici un punct de vedere. Pe de o parte ea nu este convingătoare pentru nimeni, iar pe de alta nu se mai justifică lupta pentru unitate națională, dacă România se prezintă permanent cu același contur sau fără nici unul. Expunerea hărții lui Laurian (Dacia mare), care redă hotarele țării așa cum le doreau românii, nu cum erau ele în epoca respectivă (1864), credem că nu poate fi expusă ca hartă de epocă, deoarece ar crea confuzii.

Dintre propunerile concrete se va căuta să se rețină acele materiale care subliniază probleme esențiale și care nu figurează sau nu sînt suficient de conturate în listele tematice.